הניזקין פרק חמישי גיטין נ.

מצוה הוא דעבד ולא מידי חסרה. תרתי נעינן אבל היכא דלאו מלוה עבד ולא חסרה כגון שנעשה ערב אחר הנישואין או עבד מלוה וחסרה משמעבד: **פחות** שבכלים. וה"ה כשבא ליתן לו קרקע נותן לו פחות שבקרקעותיו דהיינו זיבורית אבל פחות שבכלים היינו מיטב כדאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא:

ביון דדיניה מדאורייתא בעידית. גרסה ״ דסבר שעבודא דאורייתא דאי דרבנן אע"ג דמיניה דידיה דיניה מדאורייתא בעידית מימתי יהא בזיבורית כיון דמדאורייתא לא גבי כלל ומר זוטרא ואביי דסברי מימתי מזיבורית צריך לומר דקסברי שעבודא לאו דאורייתא כדפרשינן בתמציתין דאי לאו הכי מאי טעמא אפקעוה רבנן מי נמי לא פליג רבנן כיתמי: **מאי** עידית שפאי עידית. פירש בקונטרס מאי עידית דקתני הכא דאע"פ שכתבה בשטר הלואה אינו גובה ממנה כגון דשפאי עידית אחר הלואה קפלה מלפניו שאינו יכול לגבות היתנה כגון שנטלוה מסיקין או נשדפה או שטפה נהר דנטל ליה תנאיה ומהשתא הוה ליה להאי בעל חוב לאגבויי זיבורית מדאורייתא ומשום נעילת דלת אמרו בזיבורית וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא וכדרבא דאמר הכא דשפאי עידית לאחר היזק ועדיין יש לו עידית ביונית וזיבורית אלא שזו היתה יפה מאד גובה מביונית דאמר ליה דיניה דאמר ליה האין נסתחפה שדך ומזלך גרם וקשה לר"ת דמאי עידית שפאי עידית משמע שסותר הא דקא אמר מאי לאו דכתב עידית בשטר ולפי' הקונטרס הוה ליה למימר הכא כמאי עסקינן בשפאי עידית ועוד עידי עידית מאן דכר שמיה ועוד לפירש הקונטרס אאם נתקלקל עידי עידית לא יגבה מן העידית הנשארת אם כן הוכעת כמן של ניזקין אבל ביונית כמי האי גוונא פריך בפ"ק דב"ק (דף ח.) ועוד דרבא משמע התם (דף ח:) דאית ליה בשל עולם הן שמין גבי לאוכן שמכר כל שדותיו לשמעון ואם כן מאי עידי עידית שייך הכא דמעידי עידית דעבמא לא גבי מיניה ומפרש רבינו תם מאי עידית שפאי עידית כמו וכבל שפייס מרעיתם (ישעיה מט) דדרך שדות הטובות שאבל הנהר שקוף השדה שעל שפת הנהר ממש עומד למרעה בהמות וגריע מזיבורית מפני שהנהר שוטף תמיד מה שזורעים שם ואפילו הן עידית דקתני בכריתא היינו אפילו הן שפאי עידית אותה קרקע שמגבין יתומין אף על גב דגריעי מזיבורית וכדרבא דאמר הזיק זיבורית גובה מן העידית אבל הזיק שפאי עידית שהעמיד שם בהמותיו לרעות גובה מן הביונית דלא חשיב נזקין דלהכי קיימי אלא הוה ליה כבעל חוב אע"ג דהעמיד שלא מדעת הבעלים: יתומין

קבלן דבעל חוב. תרתי לחיובא איכא חדא דקבלן הוא ועוד דחסריה ממונא: **דקנקנא.** משורש טעם התקנה דקתני מפני מה כתובה בזיבורית יותר משאר כו': **היולא על היתומים.** שלוה אביהם: **שכפוב בו שכח.** שהתנה עם המלוה לגבות מעידית: **חדש.** דלא מהני תנאה לגבי יתומים דהא קתם בעל חוב בביונית ולגבי יתמי משמתנה דיבו: **מה דרכו של לוה להוליא.** לפרוע: **פחות שבכלים.** שמרלוהו לא יפרע עידית: **כיון דדיניה מדאורייתא בעידית.** שהרי שיעבדה לו ונעשה קרקע זו ערב למלוה וערב משתעבד מה"מ"ד) דכתיב אנכי אערבנו (בראשית מג): **כגון שהיפה זיבורים זו של מזיק בעידית של ניזק.** דמדאורייתא מיהא גבי: **ור' ישמעאל היא.** דאמר מדאורייתא בדניזק שיימינן ומפני תיקון העולם אמור רבנן בדמזיק שיימינן כדתנן בתמתני' וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא: **לאו אף על גב דכתיב עידית בשטרא.** ותיובתא דרבא: **מאי עידית.** הכא דאע"ג דכתבה בשטר הלואה אינו גובה ממנה כגון דשפאי עידית לאחר הלואה קפלה מלפניו שאינו יכול לגבות היתנה כגון שנטלוה מסיקין או נשדפה או שטפה נהר דנטיל ליה תנאיה דמהשתא הו"ל להאי בעל חוב לגבויי זיבורית מדאורייתא ומשום שלא תנעול דלת אמור רבנן ביונית וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא: **וכדרבא.** דאמר דהיכא דשפאי עידית אזל ליה דיניה: **הזיק זיבורים גובה.** דמי נזקו מן העידית של מזיק ואפילו עידי עידית לר"ע מדאורייתא ולרבי ישמעאל מדרבנן: **שפאי עידית.** לאחר היזק ועדיין יש לו עידית וביונית וזיבורית אלא שזו היתה יפה מאוד: **גובה מן הביונית.** דאזל ליה דיניה דא"ל היאך נסתחפה שדך ומזלך גרם וכדין הוא דנדחייה אבל זיבורית אלא מפני תיקון העולם הוא: **וגבי יתמי אוקמוה כו'.** לאו אדרבא קאי אלא אדאמרא ר"א ויתאה: **דקנקנא הוא דעבוד רבנן.** לחוש על היתומים להעמידם על דין תורה שיהא זה טורח ומוכר את הזיבורים שאין להם מי יטרח בשבילם: **או דילמא.** לאו תקנתא הוא אלא דינא הוא לאוקמינהו אדאורייתא שדינו בזיבורים דטעמא מאי אמרי דיניה ביונית משום נעילת דלת הלכך אי נמי לא מיתקני רבנן למיגבי מיתמי ביונית אין כאן נעילת דלת דלא מסיק אדעתיה האי מלוה לנעול דלת וליחוש דילמא מיית ליה ונפלי קמי יתמי ומגבו ליה זיבורית ואי טעמא הכי הוא אפילו גדולים נמי דינן כן: **לשבועה.** לענין שאמרו מכמיס״ הכא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ואפילו הוליא שטר דאי הוה אנהיון דיתמי קיים דלמא הוה טעין ואמר אשתבע לי דלא פרעתיך ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (דף מא.) והשתא אנן טעמינן בשביל יתמי ולהא מילתא אפילו גדולים נמי: **דגדול לגבי מילי דאביו קטן הוא.** ולא ידע אי פרעיה אבוה אי לא אבל לענין זיבורית אימא לך דטעמא משום דאמר רבנן עליהו להעמידם על דין תורה הוא וקטנים ולא גדולים: במקום

קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה פליגי איכא למ"ד אע"ג דלית ליה נכסי ללוה משתעבד ואיכא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד [א]והילכתא בכולהו אע"ג דלית ליה משתעבד [ב]בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולא מידי חסרה אמר רבינא ת"ש מעיקרא דתקנתין יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא ואי ס"ד מיתמי האי משום דיתמי הוא תיובתא דמר זוטרא תיובתא: אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן משמיה דרב נחמן [ג]שט"ח היוצא על היתומין אע"פ שכתוב בו שבח אינו גובה אלא מן הזיבורית אמר אביי תדע דבע"ח דיניה בבינונית ומיתמי בזיבורית א"ל רבא הכי השתא בעל חוב דיניה מדאורייתא בזיבורית כדעולא [ד]דאמר עולא דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר [ה]בחוץ תעמוד והאיש וגו' מה דרכו של איש להוציא פחות שבכלים ומה טעם אמרו בע"ח בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוין וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא אלא הכא כיון דדיניה מדאורייתא בעידית אפילו מיתמי נמי בעידית ולרבא והתני אברם חוזאה אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית [ו]ואפילו הן ניזקין והא ניזקין דינן מדאורייתא בעידית הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק ורבי ישמעאל היא דאמר [ז]מדאורייתא בדניזק שיימינן ומפני תיקון העולם תקינו רבנן בדמזיק וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא איני והתני רבי אליעזר ניותאה אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית ואפילו הן עידית מאי אפילו הן עידית לאו אע"ג דכתיב עידית בשטרא לא מאי עידית שפאי עידית כדרבא דאמר רבא הזיק זיבורית גובה מן העידית שפאי עידית גובה מן הבינונית וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא: אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית: בעי רב אחדבוי בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים תקנתא היא דעבוד רבנן גבי יתמי לקטנים עבוד רבנן לגדולים לא עבוד רבנן או דלמא משום דלא מסיק אדעתא דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי דהוה ליה נועל דלת הלכך אפילו גדולים נמי ת"ש [ח]דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים וא"צ לומר קטנים ודלמא הני מילי לענין שבועה דגדול במילי דאבוה כקטן דמי אבל לענין זיבורית לא והלכתא יתומין

מסורת הש"ס

א) כ"ק ת. [כ"ב קטה:], ב) [לעיל מח:], ג) מתוכות לד. שבועות מב:, ד) [כ"ב קעג:], ה) [מתוכות פז.].

תורה אור השלם

ו. בחוץ תעמד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה: דברים כד יא

גליון הש"ם

תוס' ד"ה כיון וכו' דסבר שעבודא דאורייתא. עי' פסחים דף סא ע"א תוס' ד"ה ויסני:

מוסף רש"י

יתומים שאמרו. הכא ליפרע מהם לא יפרע אלא בשבועה, אף בגדולים אמרו (כתובות צד ב).

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ג ד
ופי"ז מהל' אישות הל' ט
סמג עשין לד ומח עוש"ע
מ"מ סי' קכט סעיף ם ג
ועוש"ע אה"ע סימן קכ
סעיף ו:
יד ב מיי' שם סמג עשין
מח עוש"ע אה"ע שם:
טו ג עוש"ע מ"מ סימן
קח סעיף יח:
טז ד מיי' פ"ט מהל' מקו
ממון הל' יא סמג
עשין סו עוש"ע מ"מ סי'
קח סעיף כא וסימן מיט
סעיף ג:

תוספות רי"ד

קבלן (דמלוה היה) [דבעל] חוב דברי הכל משתעבד קבלן דכתובה וערב דמלוה אתפליגו איכא למ"ד אע"ג דלית ליה נכסים ללוה משתעבד איכא למאן דאמר אי אית ליה לא משתעבד ואי לית ליה לא משתעבד והלכתא בכולהו משתעבד אע"ג דלית ליה לבר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לא משתעבד מ"מ מצוה הוא דעביד ולאו מידי חסריה: אמר מר זוטרא בר רב נחמן משמיה דרב נחמן שטר חוב היוצא על היתומים אע"ג שכתוב בו שבח אינו גובה אלא מן הזיבורית והכי נמי סבר אביי ורבא פליג עליה ואמר גובה מן השבח כפי תנאו וע"כ לא פליגי אלא כשהתנה זה התנאי על עצמו בחייו דרב נחמן סבר על עצמו הוציל תנאו אבל מיתמי לא נבי אלא בדיניהו מן הזיבורית ורבא סבר כיון דמיניה נבי עידית מדאורייתא כפי תנאו ה"ה הכי נמי גבה מן היתומים אבל אם כתב לו שיגבה ממנו מן העידית בחייו ובמותו הכל לפי תנאו וליכא מאן דפליג בהא שכיון ששיעבד לו העידית בפירוש בין בחייו בין במותו היאך מפקע עכשיו אחרי מותו: ובדין זה משנה הרב שיטתו. והלכתא כרבא דקי"ל כל אביי ורבא הלכה כרבא בר מ"ל קג"ם: אין נפרעין מן היתומים וכו' בעי רבי איבו בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים ואסיק תלמודא והלכתא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com